

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

НАЗИВ ФАКУЛТЕТА

n

ОБРАЗАЦ ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
-обавезна садржина-

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију</p> <p>Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета за привреду и правосуђе број 2/8 од 03.10.2016. године, одређена је Комисија за оцену докторске дисертације за јавну одбрану Данијеле Ковачевић под називом „Криминолошки и истријско-правни аспекти проституције“. Докторска дисертација је пријављена.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1) проф. др Зоран Павловић, ванредни професор, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду - <i>председник Комисије</i>.</p> <p>2) проф. др Мирко Кулић, редовни професор, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду - <i>ментор</i>.</p> <p>3) проф. др Зоран Стевановић, виши научни сарадник, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд - <i>члан комисије</i>.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме:</p> <p>Данијела (Богољуб) Ковачевић</p> <p>2. Датум рођења, општина, Република:</p> <p>6.5.1974. године, Нови Сад, Република Србија</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:</p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p> <p>5. Радно искуство:</p> <p>Техничка школа „Милева Марић Ајнштајн“ (2001-текућа позиција), професор историје и грађанског васпитања. Правни факултет за привреду и правосуђе (2012-текућа позиција), асистент на предмету социологија и правна етика</p> <p>6. Публиковани радови по категоријама:</p> <p>1. Ђуричић Ј., Ковачевић Д. “Заштита основних права из радних односа особа са инвалидитетом (инвалида рада) сходно актима ОУН и МОП-А“, Весник, Часопис за теорију и праксу друштвено хуманистичких наука, Београдска пословна школа, вол.1, број2, 2013, стр.176-182.</p> <p>2. Дамњановић С., Ковачевић Д. “Филемонов фрагмент и либертаријански аргумент“, Зборник Матице Српске за класичне студије, Нови Сад 2015, стр.111-124.</p> <p>3. Булатовић Ј., Ковачевић Д. “Криминолошки приступ радно правним односима“, Економски сигнали, Висока економска школа струковних студија Пећ у Лепосавићу, вол.9, број1, 2014, стр.99-111.</p> <p>4. Дамњановић С., Ковачевић Д. “Филемонов фрагмент и либертаријански аргумент“, Антика и савремени</p>

свет данас, 9. Међународни научни скуп, књига резимеа, Филозофски факултет, Нови Сад, 24-27. септ. 2015, стр.13-14.

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Криминолошки и истријско-правни аспекти проституције

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Дисертацију чине насловна страна на српском, двадесеттри стране, са кључним подацима о завршеном раду, са резимеом и преводом тих страна на енглески језик, затим садржај, текст рада по поглављима и попис литературе. Докторска дисертација се састоји од пет поглавља, 248 страна, 15 табела, три графикона и једним прилогом. За израду дисертације је коришћено укупно 240 референци, које чине монографски научни радови, уџбеници, зборници радова, научни чланци и студије, као и домаћи и страни законски прописи и судска пракса.

Уместо предговора

Први део

Уводна разматрања (предмет истраживања, хипотезе, методологија, циљ истраживања)

Глава I

1. Проблеми класификације и типологије проституције

Глава II

2. Проституција као израз дезорганизоване и отуђене личности

2.1. Противуречност између потребе и могућности њиховог задовољења

2.2. Тежња ка стицању богатства и богаћењу

2.3. Лични интереси и криминално понашање

Глава III

3. Непосредни друштвено-економски и социогени фактори (корени) проституције

3.1. Проституција и индустријализација

3.2. Проституција и економска криза

3.3. Проституција и сиромаштво

3.4. Проституција и богатство

3.5. Проституција као занимање

Други део

Историјски типови проституције уводна објашњења

Глава I

1. Религиозна проституција

Глава II

2. Ритуална проституција

Глава III

3. Компензациона проституција

Глава IV

4. Супституциона проституција

Глава V

5. Професионална проституција

Трећи део

Жртве проституције

Глава I

1. Друштвене науке и хуманистички покрети

Глава II

2. Право жртве

2.1. Уводне напомене

2.2 Међународна настојања око права жртве

2.3 Жртва и деликтно понашање

2.4 Жртве сексуалних насиља

Глава III

3. Полне злоупотребе деце и омладине

3.1. Обљуба са дететом

3.2. Задовољавање похоте пред дететом

3.3. Подвођење малолетних особа

Глава IV

4. Нека и сопствена истраживања о легализацији и штетности проституције са предлогом пројекта за истраживање проституције

4.1 Уводна објашњења

4.2 Истраживање о проституцији у Новом Саду (2010-2012)

4.3. Резултати анкетања припадника ПУ Нови Сад

4.4. Анкете коришћене у истраживању проституције у Србији

4.5 Узроци и стање проституције у нашој земљи са статистичким подацима, почетком XX века

4.6 Распрострањеност проституције у СФРЈ

4.7. Пример- предлога за истраживачки пројекат: страдање жена у проституцији (појаве-узроци-решења)

Четврти део

Правни аспекти проституције уводна објашњења

Глава I

1. Међународно-правни аспекти проституције

Глава II

2. Проституција као прекршај

Глава III

3. Кривична дела која у свом бићу садрже проституцију сходно КЗРС

3.1. Посредовање у вршењу проституције

3.2. Злочин против човечности

3.3 Ратни злочин против цивилног становништва

3.4. Трговина људима

Глава IV

4. Упоредно-правни приказ законодавства у вези са

4.1. Шведска

4.2. Немачка

4.3. Хрватска

4.4. Србија

4.5. Законска регулатива у земљама Европе

Пети део

Завршна разматрања

Библиографија

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У првом поглављу, у уводном разматрању је дат кратак преглед истраживања, хипотезе, методологија и циљ истраживања.

Указано је на проблеме класификације и типологију проституције. Кандидат наводи да је тешко одредити појам проституције зато што не постоји јединствена дефиниција ове појаве. Уобичајено је мишљење да проституцију сагледавамо као вршење недопуштених сексуалних односа лица женског пола на комерцијалној основи. Поред женске проституције постоји и мушка проституција (хомосексуализам, псеудохомосексуализам, жиголо и друго). У Србији данас (због полне равноправности) и мушкарци који врше радње проституције изједначени су са женским полом, сходно законодавству.

Посебно је истакнуто на разлоге бављења проституцијом (несрећни породични односи, родоскрнављење, прељуба, обећање од подводача да ће им омогућити луксузни живот, завођење и напуштање од стране љубавника у раним годинама), као и на психолошке компоненте личности проститутки.

Истакнути су и обрађени узроци који доводе до криминалитета као што су противречности између потреба и могућности њиховог задовољавања, тежња ка богаћењу, као и уска повезаност криминалних радњи и проституције.

Са проституцијом су повезане разне крађе, убиства са сексуалним мотивима, силовање, прељуба и друга кривична дела. Такође се сматра да су са проституцијом повезани алокохолизам, наркоманија и друга социопатолошка понашања. Као типичне психолошке црте профила проститутки утврђене су: емоционална нестабилност, негативни ток расположења, неуспеси и промашаји у каријери, недостатак самопоштовања, инфериорност, осећај кривице, огорченост, агресивност, покорност према муштерији.

Такође су обухваћени друштвено-економски и социогени фактори, односно корени проституције, као што су: проституција и индустријализација, проституција и економска криза, проституција и сиромаштво, проституција и богатство.

Друго поглавље обухвата историјски приказ и поделу проституције кроз историју и савремено доба: религиозна, ритуална, компензациона, супституциона и професионална проституција која припада савременој проституцији.

Савремена проституција се разврстава на више група, као што су: организоване, неорганизоване, јавне и тајне, професионалне и аматерске, повремене или сталне. Суштина свих поменутих класификација је економска корист која се од те делатности добија. Поменуте класификације одражавају и друштвени положај појединих категорија проститутки. У принципу проституција нижег степена везана је за „уличну“ проституцију, лако је уочљива, изложена је друштвеној осуди, етикетирању и прогону. Проституција вишег нивоа („пословна пратња“), по правилу је невидљива, па самим тим изостаје њена друштвена контрола и прогон. Нижи степен проституције није организован и најмање је „профитабилан“. Код вишег степена проституције, осим новца, услуге се плаћају скупим поклонима, запослењем, боље радно место, станова... За проституцију високог нивоа потребно је поред сексуалних умећа и висок образовни ниво, манири у понашању, знање језика. Међу проституткама има оних које раде само ноћу, а има и оних које раде само дању и по правилу то су жене које на тај начин допуњују кућни буџет.

Сматра се да проституцијом у савремено доба управљају мушкарци, тј. контролишу је. То се чини преко полиције, макроа-телохранитеља, подводача и других „пословних људи“ који воде агенције за пословне пратње.

Однос законодавства према проституцији кроз историју се мењао. У старом и средњем веку проституција је била толерисана, а нарочито тз. религиозна проституција.

У старој Грчкој робиње су се бавиле проституцијом, али треба имати у виду да је правни положај жене био изједначен са правом на ствар. У то време у Грчкој проституција се одвијала под контролом државе. Према историјским изворима Солон је организовао јавне куће „Диктирон“ под контролом државе у којима су биле окупљене робиње „Диктеријаде“, а од добијених средстава подигнут је и храм богињи Афродити.

Диктеријаде су биле разврстане у три групе: обичне проститутке, забављачице и свирачице на флаути, и хетере које су биле више метресе него обичне проститутке и одржавале су везе са богатим и угледним људима.

У средњем веку опада толеранција према проституцији, а нарочито у протестантским земљама, да би у 18. веку почела да буде и кривично санкционисана. У новом веку, проституција се нарочито учавала и развијала са колонијалним миграцијама, нарочито са пресељавањем из села у градове. И данас, а нарочито у претходним вековима када су се градови развијали, у њима су постојали лоши стамбени комунални и други социјални услови.

За време првог светског рата проституција је била дозвољена, а након другог светског рата за време социјализма о тој појави се није расправљало, као да не постоји.

Кандидат констатује да је проституција негативна друштвена појава и повезана је са криминалним делатностима, без обзира да ли је дозвољена или законом забрањена. Многа истраживања показују да је проституција више заступљена у срединама где су развијени посебни облици криминала. Проституција је штетна друштвена појава која срзава друштвени морал, нарушава здравље и представља узрок криминалног понашања као и личних девијација.

За њено сузбијање друштво предузима разне превентивне, репресивне и медицинске мере. Најчешће конкретне мере за спречавање проституције су социјалног карактера, везане су за побољшање услова живота, ако извора проституције, разне административне и полицијске мере, упућивање у посебне установе за лечење проститутки са циљем ресоцијализације тих особа.

Треће поглавље под називом „жртве проституције“ кандидат ставља акценат на право жртве, међународна настојања око права жртве, износи став да би нужно било прогласити обавезу суда да посебно образложи понашање жртве, а то би још више допринело објективном утврђивању чињеничног стања и правилне примене права. Кандидат истиче да су сексуални деликти највише подложни променама у односу на друге кривичне деликте. Жртве сексуалних насиља све више предузимају кривични прогон у односу на јавног тужиоца.

Такође се обрађују жртве полне злоупотребе деце и омладине као што су: обљуба са дететом (најтежи облик кривичног дела), задовољавање похоте пред дететом, подвођење малолетних особа.

Кандидат обрађује ове деликте наводећи као разлог повезаност ових деликта са проституцијом. Многи од њих који су били жртве ових кривичних дела, и свој су живот или већи део свог живота везали за проституцију. Кандидат истиче мишљење да као друштво можемо да учинимо за полне злоупотребе деце и омладине, је да обезбедимо стручне људе, институције које ће им помоћи у ресоцијализацији и рехабилитацији. У судовима треба увести већу специјализацију судова, да већа која суде малолетницима суде и када су малолетници жртве.

Кандидат се даље бави неким и сопственим истраживањима о легализацији и штетности проституције.

Истраживање о проституцији у Новом Саду 2010-2012 подаци о којим кандидат расправља и анализира их прибављени су од Полицијске управе Нови Сад. Истраживање је вршено од стране „невладиног сектора“, а посебно се анализирају подаци Полицијске управе Нови Сад.

Циљ поменутог спроведеног истраживања је био упознавање јавности и државних органа са појавом проституције „без сензационализма и осуђивања“.

Од ПУ Нови Сад тражени су подаци о процесуираним особама за период 2010-2012 (по скраћеном и редовном поступку) на основу Закона о јавном реду и миру (чл.14), на основу Кривичног законика Републике Србије чл.184 кривично дело посредовање у вршењу проституције, и чл.388 кривично дело трговина људима. Такође тражени су и сви доступни подаци о процесуираним особама, као што су: пол, старосна структура, образовање, брачни и радни статус.

Анализом броја особа према полу против којих је поднета кривична пријава по чл.388 КЗС, у периоду 2010-2012, можемо закључити да у просеку мушкарци два и по пута чешће имају кривичну пријаву по чл. 388 КЗС него жене (70,90 : 29,09).

Подаци ПУ упућују на закључак да је трговина људима мушка зона, да доминирају радно најактивније особе од 18-50 год. Највећу групу окривљених и код мушкараца и жена, чине неожењене, неударене особе; мушкарци 56,41%, а жене 62,5%. Овај податак не можемо узети са сигурношћу, јер не постоје подаци о разводима или ванбрачним заједницама.

Подаци о стручној спреми и радном статусу међу особама оба пола које се баве трговином људима доминирају они са нижом стручном спремом и без стручне спреме 63,6% као и незапослени 89,9% што упућује на закључак да су за те особе проституција и друге активности са њом у вези важан, ако не и главни извор прихода.

Резултати статистичких података о особама оба пола (двадесет), против којих су поднете кривичне пријаве по чл.184 КЗС $\frac{3}{4}$ су мушкарци а $\frac{1}{4}$ су жене. Доминирају групе радно најспособнијег становништва од 18 до 50 год. Живота (мушкарац 60% и жена 25%). При том код жена нема млађих од 18 год., а број особа преко 50 год. износи 15 % у укупном збиру. Што се тиче стручне спреме доминирају особе средње стручне спреме 75%, нема особа без стручне спреме. Подаци о стручној спреми се битно разликују у односу на податке у вези са чл. 388 КЗС. Овај податак се може тумачити чињеницом да је код посредовања у проституцији потребна вештина преговарања са потесијалним купцем секса што подразумева одређена знања и вештине које се везују за образовање, док код трафикера доминира насилништво. Статистика показује да је 90% незапослено из групе у вези са чл.184, што упућује на закључак да је тим особама проституција и послови у вези са њом важан ако не и главни извор прихода.

Према истраживањима најчешћи купци секса су ожењени мушкарци и радња проституције се најчешће дешава радним данима у радно време.

Кандидат износи ставове и резултате добијене од стране „невладиног сектора“ припадника/ца Полицијске управе Нови Сад. Из наведене анкете могу се сагледати ставови о проституцији уопште, о поступању према мушкарцима и женама у проституцији, о улози полиције и других институција државе и о друштвеном статусу проституције. Резултати анкете говоре у прилог претпоставци о дискриминацији жена у проституцији. Ради се о дискриминацији коју показује држава преко закона и институција дискриминишући жене у односу на мушкарце који преовлађују у свим улогама (купци секса, макрои, трафикер, организатор проституције). Све наведено може значити последицу опште подређености жена. Ако се свест жена генерацијама формира унутар женске подређености у породици и кући, како је могуће очекивати да ће се жена у свету рада понашати другачије осим подређено. Истраживање вршено у XX веку показује да су пређашња занимања јавних проститутки углавном била: домаћице, служавке, куварице келнерице, кројачице, собарице, раднице, чиновнице, продавачице...Образовање проститутки на основу предходног истраживања: од 373 проститутке 90 неписмених, 157 са 4.разреда основне школе и мање, а 55 са већим образовањем за 71 нема података. Овде је реч о јавним проституткама и да је сигурно да школованије жене припадају тајној проституцији о којој нема података. Многи аутори желе да све узроке проституције сведу на материјалну страну, али то није тачно, као ни теорија о апсолутном наслеђу. Сигурно да економско стање игра вазну улогу али није једни узрок. Средиште свих узрока чине: распадање породичног живота, распадање бракова, васпитање, економско стање, сиромаштво, богатство, социјалан положај....Проститутке су жене које су већим делом полно оболеле, понижене и злостављане, па и штетне за друштво. Друштво их држи као неку привилегију у интересу нездравих прохтева мушкараца, које је то исто друштво с тим прохтевима створило. Опште је познато да

проституцију чине кадар женских које се налазе у периоду највеће продуктивности. Највише њих се одаје проституцији у периоду између 20-25 год. Тако стоји ситуација и са тајном проституцијом.

Кандидат предлаже пример-предлога за истраживачки пројекат-страдање жена у проституцији (појаве-узроци-решења). Као циљ наводи-истражити појавне облике проституције, узроке и решења са циљем сузбијања проституције. Методе-комплексне, интердисциплинарне, егзактне, емпиријске методе, познате у криминологији и социологији, психологији, медицини, виктимологији, филозофији и др. коришћењем анкета, интервјуа, анализа случајева, статистичких и других техника.

Основне хипотезе истраживања:

- Сигурност и безбедност људи је основна потреба, зајемчена као неотуђиво право. Несигурност особа у проституцији је динамичка појава, па се на њу може утицати.
- Сваку друштвену појаву, па и проституцију, треба посматрати кроз дијалектичко јединство и интеракцијску везу са другим појавама.
- Стварањем самозаштитних мера на нивоу државе и појединачно се може смањити страдање у проституцији.

За овај рад могући су различити приступи од економских до антрополошких. С обзиром да у стручној литератури има довољно грађе за интердисциплинарно истраживање ове појаве (проституције), за почетак је потребно обрадити виктимолошки приступ – страдање жене као жртве у проституцији односно њену потпуну несигурност у том послу. Наравно, коришћене су комплексне интердисциплинарне, егзактне и емпиријске методе (анкете, статистичка обрада и др.).

Циљ истраживања

Истражити појавне облике проституције, узроке и решења са циљем сузбијања те појаве. Поред уобичајених података (анкета, статистичких података и сл.), сагледани су социјално – демографски фактори у вези са проституцијом као и однос жртве у проституцији. Нарочито ће се обрадити следећа питања:

- Да ли су по мишљењу особе у проституцији њеном стању више погодвали друштвено-економски услови (сиромаштво, миграције, незапосленост, економска криза и сл.), или је томе допринела сама особа, или лице из њеног окружења (силоватељ, љубавник, болест, сиромаштво, задужење и сл.)
- Извршити компарацију законске регулативе о проституцији и утврдити ставове особа у проституцији са законском регулативом из ове области.

У четвртм делу кандидат истиче кривична дела која у свом бићу садрже проституцију сходно закону КЗРС а то су: посредовање у вршењу проституције, злочин против човечности, ратни злочин против цивилног становништва, трговина људима.

У нашој земљи је недовољно и непотпуно од стране законодавца уређено Законом о јавном реду и миру. Парадоксално је да законодавац није дефинисао појам проституције, па је органима полиције и правосуђа препуштено да о томе дискреционо одлучују. Истичемо да се проституција најчешће врши тајно односно на тајновитим местима, па би са пуно аргументације могло да се понашање у проституцији не сматра повредом јавног реда и мира, како је законодавац дефинисао. Истичемо да су јавни ред и мир дефинисани законом на два начина: „Јавни ред и мир се дефинише као усклађено стање међусобних односа грађана настало њиховим понашањем на јавном месту и деловањем органа и организација у јавном животу, ради обезбеђења једнаких услова за остваривање права на личну и имовинску сигурност, мир и спокојство, приватан живот, слободу кретања, очување јавног морала и људског достојанства и право малолетника на заштиту.“

У члану 14 истог закона прописано је „да ће се лице које се одаје проституцији или лице које уступа просторије ради проституције казнити затвором до 30 дана.“ Кандидат сматра да је неопходно у што краћем року извршити измене и допуне Закона о јавном реду и миру, тј. дефинисати појам бављења проституцијом. Сви поступци који се воде по постојећем закону су најблаже речено правно сумњиви. Зачуђује да договор између лица о пружњу сексуалне услуге на комерцијалној основи, који се по правилу одвија дискретно, разговором између две особе, може сматрати ремећењем јавног реда. Исто тако, уступање стана као својине грађана некоме за сексуално уживање („бављење проституцијом“) се тешко може правно објаснити као ремећење јавног реда.

Кандидат даље износи упоредно-правни приказ законодавства у вези са проституцијом. Према обављеном истраживању, утврђено је следеће: у 58% земаља света проституција је потпуно забрањена; у 35,9% земаља проституција је дозвољена, али је учешће треће стане забрањено, у 5,39% проституција је легална. Кандидат напомиње да су пре 15-ак год. неке европске државе променуле закон о проституцији, као што су: Немачка, Шведска и Данска. Шведска је 1999. год. забранила проституцију. Суштина закона је да се кажњавају они који купују секс, док се особе које продају сексуалне услуге сматрају жртвама те им се кординисаном акцијом социјалних служби омогућује излаз из проституције. Овај закон је спровела и Норвешка а ефекти примене закона се огледају у великом смањењу броја жртава трговине људима. Куповина сексуалних услуга се новчано кажњава или затвором до шест месеци до годину дана. Куповина сексуалних услуга од особе млађе од 18 год. кажњава се новчаном казном и затвором до 2 године. За разлику од шведског закона, норвешки забрањује куповину секса норвешким грађанима у иностранству, због ткз. секс-туризма. Норвешки кривични закон је једини који помиње проституцију.

Немачка је 2002. године не само дозволила проституцију већ је дозволила и посредовање у проституцији кроз

могућност оснивања специјалних предузећа за посредовање у проституцији. Данска је 1999.год. дозволила проституцију као могућност самозапошљавања, али је оснивање јавних кућа забрањено. После поменутих законских промена забележено је озбиљно повећање трговине људима у Немачкој. Број жртава трговине људима у 2004.год. у Данској где је проституција дозвољена, био је четири пута већи од броја жртава у Шведској где је проституција забрањена, иако је број становника у Шведској за 40% већи.

Кандидат истиче важеће законодавство у нашој земљи, где се проституција третира као прекршај којим се угрожава ремети јавни ред и мира за који је законом прописана новчана казна или казна затвора до 30 дана а ко малолетној особи уступи просторије ради проституције казниће се затвором до 60 дана. Кажњавају се само особе које продају сексуалне услуге и оне које уступају просторије ради проституције, али не и купци секса. Овакав начин проституције сврстава Србију у земљу у којима је проституција забрањена односно прекршај. Жене у проституцији у нашој земљи су једна од најрањивијих и дискриминисаних група које немају никакву заштиту, бивају малтретиране и злоупотребљаване од стране макроа, купаца секса, полиције и ширег система институција а и друштвена осуда је велика. Кандидат износи законску регулативу у земљама Европе:

- 1) Проституција је забрањена у: Албанији, Андори, Босни и Херцеговини, Белорусија, Лихтенштајн, Литванија, Македонија, Малта, Молдавија, Румунија, Русија, Србија, Словенија, Украјна, Хрватска, Црна Гора.
- 2) Куповина сексуалних услуга је забрањена у: Азербејџану, Белгији, Бугарској, Великој Британији, Грузији, Данској, Естонији, Исланду, Ирској, Италији, Јерменији, Кипру, Летонији, Луксембургу, Монаку, Норвешкој, Пољској, Португалу, Словачкој, Финској, Француској, Чешкој, Шпанији.
- 3) Проституција је легализована у: Аустрији, Грчкој, Мађарској, Немачкој, Турској, Холандији, Швајцарској.

Пето поглавље-кандидат износи завршна разматрања на основу обраде и анализе статистичких података, коментарише однос државе, институција и закона према проституцији. Предлаже пример предлога за истраживачки пројекат-страдање жена у проституцији (појаве, узроци и решења).

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидат је закључке до којих је дошао формулисао у посебном поглављу. Изведени закључци су: Проституција се сагледава као сложена социопатолошка појава која се у суштини своди на трговину сексуалношћу. У свим досадашњим системима мушкарац је био економски ослонац породичног домаћинства, разумљиво је да је он „владао“ над осталим члановима домаћинства. Жена је у прошлости боравила у свом дому и највећи део својих активности вршила у кругу породице, домаћинства и породичног имања. Са индустријализацијом долази до пресељавања становништва у градове, где жене најчешће завршавају као најамна радна снага. Женске особе до друге половине XX века, тешко су могле самостално да обављају било коју привредну делатност. Просто речено, биле су егзистенцијално упућене и зависне од мушкараца. То значи да су биле ограничене не само у погледу репродуктивне способности, већ им је био ограничен и приступ економским изворима продуктивности. Кандидат наглашава да не постоје докази да се проституција ни смањила а ни повећала због њене законске забране или пак толерисања. Кандидат износи мишљење је да све друштвене мере које се предузимају, уколико немају системски приступ (мултидисциплинарно и интеракцијско дејство), не могу дати резултате. Данас једино можемо емпиријски да донекле сагледамо уличну проституцију код нас. Чак и таква сагледавања су далеко од реалног стања, јер се сви доступни подаци о тој појави заснивају на евиденцији полиције и правосуђа. Кандидат истиче да су сви подаци које помиње само оријентациони подаци који нам омогућавају стварање процена о распрострањености те појаве. Истраживање о проституцији које износи, базирано је на преузетим емпиријским подацима, с тим да су и тамо, а и овде наглашено да су подаци о проституцији недоступни и да постоји „тамна бројка“ о којој се може да нагађа да је већа или мања, што сматра да не треба да чинимо. Над проституцијом средњег и вишег нивоа скоро да се не може аргументовано расправљати, јер над том врстом проституције не постоји друштвена контрола. Може да се износе разна размишљања око повезаности ове тзв. елитне проституције са државним и економско-финансијским структурама. У нашој земљи је недовољно и непотпуно од стране законодавца уређено Законом о јавном реду и миру. Парадоксално је да законодавац није дефинисао појам проституције, па је органима полиције и правосуђа препуштено да о томе дискреционо одлучују. Истиче се да се проституција најчешће врши тајно односно на тајновитим местима, па би са пуно аргументације могло да се понашање у проституцији не сматра повредом јавног реда и мира, како је законодавац дефинисао. Истиче се да су јавни ред и мир дефинисани законом на два начина: „Јавни ред и мир се дефинише као усклађено стање међусобних односа грађана настало њиховим понашањем на јавном месту и деловањем органа и организација у јавном животу, ради обезбеђења једнаких услова за остваривање права на личну и имовинску сигурност, мир и спокојство, приватан живот, слободу кретања, очување јавног морала и људског достојанства и право малолетника на заштиту.“

У члану 14 истог закона прописано је „да ће се лице које се одаје проституцији или лице које уступа просторије ради проституције казнити затвором до 30 дана.“ Кандидат сматра да је неопходно у што краћем року извршити измене и допуне Закона о јавном реду и миру, тј. дефинисати појам бављења проституцијом. Сви поступци који се воде по постојећем закону су најблаже речено правно сумњиви. Зачуђује да договор између лица о пружњу сексуалне услуге на комерцијалној основи, који се по правилу одвија дискретно, разговором између две особе, може сматрати ремећењем јавног реда. Исто тако, уступање стана као својине грађана некеме за сексуално уживање („бављење проституцијом“) се тешко може правно објаснити као ремећење јавног реда.

Предмет истраживања, проституција је широка појава, али не постоји у нашој земљи могућност потпуне евиденције особа које се тим послом баве. У овом тренутку, једино се до истраживачког узорка могло доћи на основу података полиције, правосуђа и стручних радова из ове области. Треба имати у виду да и даваоци услуга и корисници услуга у проституцији желе да буду анонимни.

Хипотезе истраживања

- Сигурност и безбедност људи је основна потреба, зајемчена као неутуђиво право. Несигурност особа у проституцији је динамичка појава, па се на њу може утицати.
- Сваку друштвену појаву, па и проституцију, треба посматрати кроз дијалектичко јединство и интеракцијску везу са другим појавама.
- Стварањем самозаштитних мера на нивоу државе и појединачно се може смањити страдање у проституцији.

Методологија истраживања

За овај рад могући су различити приступи од економских до антрополошких. С обзиром да у стручној литератури има довољно грађе за интердисциплинарно истраживање ове појаве (проституције), за почетак смо обрадили виктимолошки приступ – страдање жене као жртве у проституцији односно њену потпуну несигурност у том послу. Наравно, коришћене су комплексне интердисциплинарне, егзактне и емпиријске методе (анкете, статистичка обрада и др.).

Циљ истраживања

Истражити појавне облике проституције, узроке и решења са циљем сузбијања те појаве. Поред уобичајених података (анкета, статистичких података и сл.), сагледани су социјално – демографски фактори у вези са проституцијом као и однос жртве у проституцији. Нарочито ће се обрадити следећа питања:

- Да ли су по мишљењу особе у проституцији њеном стању више погодвали друштвено-економски услови (сиромаштво, миграције, незапосленост, економска криза и сл.), или је томе допринела сама особа, или лице из њеног окружења (силоватељ, љубавник, болест, сиромаштво, задужење и сл.)

- Извршити компарацију законске регулативе о проституцији и утврдити ставове особа у проституцији са законском регулативом из ове области.

Кандидат је убеђен да су кроз уложене напоре створене претпоставке да се проблем проституције сагледа кроз фазе развоја друштва, а посебно створивши услове да се у савременом друштву ово важно питање сагледа системским приступом – мултидисциплинарно и кроз интеракцијску повезаност друштвених појава. Пример истраживачког пројекта који је урађен сматра се као корисна полазна основа не само за истраживаче ове појаве већ и за надлежне институције друштва, којима би то морала бити радна и друштвена обавеза. Кандидат сматра да ће ово истраживачко питање моћи да буде подстицај за сарадњу државних, високошколских и научних институција као и других облика удружења грађана за свеобухватно и правилно сагледавање проституције као појаве.

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Анализа и тумачење резултата истраживања је јасно, студиозно и оригинално. Стручна и научна анализа обухвата све међународне правне акте, домаће законе, законе земаља из окружења и законе развијених земаља света, који се односе на проституцију. Истраживање у овој докторској дисертацији је обављено на основу података полиције, правосуђа и стучних радова из те области. Сви добијени резултати су статистички обрађени и дата је исцрпна анализа са дискусијом добијених налаза. Нарочито су се обрадила следећа питања: анализа и истраживање појавних облика проституције, узрока и решења са циљем сузбијања те појаве. Поред уобичајних података сагледани су односи према жртвама, коренима као и законска регулатива проституције. Дат је пример предлога за истраживачки пројекат-Страдање жена у проституцији (појаве, узроци и решења). Спроведено истраживање је у складу са свим методолошким захтевима, а одликује га аутентичност, свеобухватност и апликативност.

VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
Дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци
Кандидат је у својој докторској дисертацији темељно обрадио проституцију као једну од најстаријих социопатолошких појава, која је одувек била социјални проблем, са историским специфичностима за свако друштво понаособ.

Кандидат је користио домаћу, страну, стучну литературу и законодавна решења. Проституција анализирана као сложена социопатолошка појава која се суштински своди на трговину сексуалношћу.

У дисертацији се указује да се о проституцији доста расправља, али без озбиљне анализе те појаве. Указано је да су некомпетентни људи, најчешће најсигурнији у своје виђење проблема, јер имају ограничена знања, по правилу само за један сегмент појаве о којој је реч.

Кандидат је дао аргументовано мишљење да све друштвене мере, које се предузимају уколико немају системски приступ (мултидисциплинарно, интеракциско дејство) не могу дати резултате већ, да уколико нема системског приступа, то помаже да се проституција још боље инкорпорира са другим друштвено-штетним понашањима. Указано је и на парадоксалну ситуацију у нашем законодавству, јер законодавац није дефинисао појам проституције па је препуштено да се о томе дискреционо одлучује од стране правосуђа и полиције.

Кандидат је указао на правац деловања свих друштвених субјеката у нашој земљи који се баве проблемом проституције, дајући анализу упоредно-правног и нашег законодавства, а кроз сопствени пример истраживачког пројекта како треба ову друштвено-правну активност спроводити.

Тема рада је систематично обрађена што се види из коришћене литературе у виду монографије, научних радова, уџбеника, зборника радова, научних чланака и студија као и домаћих и страних законских прописа из судске праксе, која броји укупно 240 референци.

Оригиналност и допринос науци докторске дисертације се огледа и у томе што је кандидат уз анализу стања дао предлоге за превазилажење неусаглашености између закона и праксе, који могу бити лако примењени и послужити за нова законска решења, уколико се читава активност спроводи кроз координацију и стучни надзор референтне друштвено-правне институције.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања
Дисертација не садржи недостатке.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Имајући у виду предмет и циљ докторске дисертације, значај и актуелност истраживања, његов обим и домет, као и методолошки приступ истраживању, њен хипотетички оквир и потврђеност хипотезе, као и научни допринос теорији и пракси, Комисија предлаже Наставно-научном већу Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду да прихвати Извештај о позитивној оцени докторске дисертације кандидата Ковачевић Данијеле, под насловом „Криминолошки и историјско-правни аспекти проституције“ и предложи Сенату Универзитета Привредна Академија у Новом Саду да се исти усвоји и одобри јавна одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

проф. др Мирко Кулић, ментор и члан комисије

проф. др Зоран Павловић, председник Комисије

проф. др Зоран Стевановић, члан комисије

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.